

KJER PRETEKLOST SREČA PRIHODNOST

Evropski parlament je leto 2018 razglasil za evropsko leto kulturne dediščine, zato so bili tradicionalni dnevi evropske kulturne dediščine, od 22. septembra do 6. oktobra, posebej praznični. Krovni naslov letošnje prireditve je bil Kjer preteklost sreča prihodnost, v tem okviru pa smo za nas izbrali verz iz pesnitve Frajham, avtorja Oroslava Cafa – *vendar peti, razodeti pesmo to hočem*. Ta narodni buditelj in vzgojitelj je framsko vaško življenje motril s pozornim očesom jezikoslovca in dušnega pastirja. Dotaknile so se ga delavnost in vsakodnevno prizadevanje za obstoj ljudi, kmetij in obrti. Užival je v odprtosti svojih faranov in z njimi delil zgođe in nezgođe iz vsakdana. Svoja doživljanja je zapisal v prej omenjeni pesnitvi, ki je nazorno zaokrožila tedanji utrip naše vasi. Še sanjalo se mu ni, da bo njegova stvaritev, pisana v senčini pod Zlatim studencem, postala himnična oda naravi in framskemu življu. Ko jo je leta 1854 objavil v Novicah, je zapisal, da vse to izvira iz serca, vsega vnetega za Slovence in slovenščino. Samo želimo si lahko, da bi danes čutili enako. Toda patriotizem in ljubezen do našega jezika se izgubljata v multikulturalnosti, zato je prireditev v sklopu evropske dediščine edinstvena priložnost, da v mladih (in tudi v nas) obudimo vsaj del ponosa, kakršnega so nekoč čutili naši predniki.

Dopoldanski del oktobrskega dneva v tednu otroka smo namenili tehničnemu dnevju, tekem katerega so učenci razodevali in ustvarjali. Pesmi, legende in pripovedke s Pohorja in iz Frama so jim približale skrivnosti o ljudeh, naravi, jeziku, življenju. Fram je leta 1786. postal samostojna župnija. Povečala se je cerkev, dostavil se ji je kor za pevce. In vse od takrat se je v Framu pelo. Oroslav Caf je v maše vključeval pevske vložke in jim na žveglo strajnišico piskal napeve. Ko se je leta 1802 začel v Framu izvajati redni šolski pouk, ga je ponovno spremljala pesem. Framčani so bili vedno znani dobri pevci, predvsem pa veliki narodnjaki in zavedni Slovenci. Med učitelji je bilo veliko glasbenikov, celo skladateljev. V kraju so delovali cerkveni in posvetni pevski zbori, manjše pevske zasedbe, celo svojo tamburaško zasedbo smo premogli. Danes na srečo prav tako premoremo učitelje, ki jim je mar. Ena od teh je Romana Maté, ki je za svojo zasedbo, etno skupina Zala, napisala in uglasbila 8 avtorskih pesmi o Framu, njena hči, Dora Ožvald, pa je uglasbila 2 pesmi iz zapuščine Oroslava Cafa, ki sta bili premierno predstavljeni na popoldanski prireditvi.

Poleg literarne zapuščine so se učenci seznanjali z botaničnimi danostmi okoliša, izdelovali so ljudske instrumente, plesali štajerske plese in se igrali kot nekoč. Pohorske dobrine so uporabljali v delavnicah ter izdelovali uporabne izdelke iz lesa, volne, voska in gline, poleg tega pa je iz kar treh kuhinj dišalo po kruhu in pecivu iz buč, naše lokalne prepoznavnosti.

Sklepna prireditev se je odvijala v popoldanskih urah in privabila veliko obiskovalcev, ki so uživali v programu, katerega rdeča nit je bilo framsko narodno blago v obliki recitacij, petja, plesa in igre. Razstava je postavila na ogled bogato bero dopoldanskega dela, razstavljenе kulinarične dobrote in unikatni izdelki pa so za majhen dar kaj kmalu dobili nove lastnike.

Simona Napast